

STORTINGET

Innst. 386 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:132 S (2018–2019)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Jonas Gahr Støre, Else-May Botten Norderhus og Runar Sjøstad om norsk satsing på havvindindustri

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen åpne flere områder for vindproduksjon til havs, slik at Norge kan bli en stor produsent av flytende havvind med konkurransedyktige aktører i hele verdikjeden.
2. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et nordsjø-samarbeid for utvikling av en langsiktig forvaltningsplan for havvind, med tanke på eksport til Europa.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at norsk sokkel har en kapasitet på 3 GW innen 2030.
4. Stortinget ber regjeringen sette et mål om at Norge skal ha en 10 pst. markedsandel av den globale omsetningen i havvindmarkedet, og en omsetning på 50 mrd. kroner innen 2030, og tilrettelegge for dette.
5. Stortinget ber regjeringen legge til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien ved at elektrisitetsproduksjon med gassturbiner offshore kan erstattes av havvind.

6. Stortinget ber regjeringen gi Statnett ansvar for å utvikle og drifte et fremtidig offshorestrømnett i Nordsjøen.
7. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for et norsk marked for ny maritim energiteknologi, herunder offshorevindkraft, med testsentre og energiparker til havs.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Hege Haukeland Liadal, Runar Sjøstad og Tove-Lise Torve, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, viser til behovet for å erstatte fossil energi med fornybar energi på bred basis for å begrense global oppvarming. Produksjonen av fornybare energibærere øker kraftig, noe som presser prisene for produksjon og utbygging av denne typen teknologi og energi ned, over hele verden. I våre nærområder bygges det blant annet ut havvind i stor skala.

Komiteen viser til at prosjekter som høster energi fra vind til havs, de siste ti årene har vokst i størrelse og

kapasitet, mens kostnadene har falt etter hvert som turbinprodusenter og leverandørindustri har lært og tatt i bruk ny teknologi. Komiteen viser til at norsk flytende havvind kan ha potensial for å bli et svært viktig bidrag for å dekke energibehovet og for å nå krevende klimamål.

Komiteen mener at havvind kan bli viktig for norsk næringsutvikling og det grønne skiftet. Komiteen viser til norsk næringslivs solide kompetanse på marine konstruksjoner fra olje- og gassindustrien, og ellers omfattende maritim og marin industri som kan bidra i utviklingen av en ny eksportnæring og gi Norge en ledende rolle innenfor flytende havvind.

Komiteen merker seg blant annet at Equinors Hywind Scotland-prosjekt er et eksempel på satsing fra norsk næringsliv der man har et testanlegg med fem turbiner på 6 megawatt hver.

Komiteen merker seg videre uttalelser fra organisasjonen Wind Europe i E24 10. januar 2018, der de understreker at ved å fokusere på flytende havvind kan Norge bidra til jobber, industri og eksport.

Komiteen merker seg også at norsk leverandørindustri ønsker at Norge skal gå foran innen vindkraft. Rederiforbundet, Norsk Industri og fornybarorganisasjonen Norwea har tatt sentrale initiativ til en norsk stor-satsing på havvind, og mener at et statlig mål om at Norges leverandørindustri skal ta 10 pst. av det globale havvindmarkedet innen 2030 er «både realistisk og ambisiøst».

Komiteen viser til at det ved tidligere behandlinger i Stortinget har vært bred enighet om at norsk satsing på havvind er ønskelig både av hensyn til næringsutvikling og ikke minst fordi havvind har betydelig potensial for å bidra til utslippskutt gjennom hel- eller delelektrifisering av sokkelen. Komiteen viser til at havvindteknologi allerede er Norges største fornybareksport.

Komiteen merker seg at statsråd Kjell-Børge Freiberg i brev av 8. mai 2019 (vedlagt innstillingen) om internasjonalt samarbeid og en forvaltningsplan for havvind skriver:

«Den politiske erklæringen fra 2016 fastsatte et arbeidsprogram til og med sommeren 2019. Flere land har signalisert at de ønsker å videreføre samarbeidet, basert på en ny politisk erklæring. Departementet vil ta stilling til videre norsk deltakelse i samarbeidet når den nye politiske erklæringen foreligger.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Prop. 1 S (2017–2018) som omhandler en strategi for flytende vindkraft. Denne gir en framstilling av regjeringens mål og aktiviteter for å bygge opp under posisjonen norske selskaper har tatt i dette markedet. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen nå jobber med å åpne ett til to områder for

fornybar energiproduksjon til havs, og at det er forventet at høringsdokument til åpning av områder og forskrift om fornybar energiproduksjon til havs sendes ut før sommeren 2019. Disse medlemmer vil fremheve at en satsing på flytende havvind i første rekke handler om å ta en posisjon for å bli en industriell aktør og bygge kompetanse i hele verdikjeden. Disse medlemmer ser behov for og nytten av å videreføre et tett samarbeid med landene rundt Nordsjøen for å sikre Norges strategiske posisjon som industriell aktør på området.

Disse medlemmer mener at det er viktig å ha ambisjoner for potensialet som flytende havvind representerer, men ser at det blir krevende å tallfeste omsetning i 2050 på vegne av aktørene i markedet. Videre peker disse medlemmer på at regjeringens politikk allerede legger til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien, og at også flytende havvind er et alternativ der det ligger til rette for dette. Enova har virkemidler tilgjengelig for slike tiltak.

Disse medlemmer understreker at spesielt flytende havvind kan bli et nytt industrieventyr for Norge, bygd på kompetansen som vi har opparbeidet gjennom olje- og gassindustrien vår. Det er derfor det legges til rette for utvikling på området ved å følge opp Energi21-strategien gjennom bevilgninger til Norges forskningsråds ENERGIX-program, der også flytende havvindkonsepter kan søke. Videre legges det til rette for testing gjennom Katapult-ordningen som får statlig støtte. Uttesting av piloter i stor skala kan støttes av Enova eller Innovasjon Norge. Disse medlemmer merker seg at også utenlandske aktører finner det interessant å få testet sine konsept og piloter på norske testsentre og katalpuler, og vi registrerer at Norge allerede er godt anerkjent for arbeidet som gjøres innen flytende havvind både innen FoU-apparatet og i næringslivet.

Disse medlemmer viser til at Stortinget allerede har behandlet et nesten likelydende forslag i Stortinget tidligere, i Dokument 8:182 S (2017–2018), etter initiativ av de ikke-sosialistiske partiene på Stortinget, inkludert representant Per Espen Stoknes. Der vedtok stortingsflertallet at det skal utarbeides en detaljert forskrift for åpning og tildeling av konsesjoner for havvind på norsk sokkel. Disse medlemmer viser videre til interpellasjonen til representanten Westgaard-Halle 28. mai 2019 hvor statsråd Freiberg understreket at dette arbeidet er i slutfasen, og vil bli lagt ut på høring før sommeren 2019, i tillegg til åpning av ett til to områder for flytende havvind. Disse medlemmer ønsker ikke å stemme for forslag det allerede er igangsatt prosesser på, da det gir et feilaktig inntrykk av situasjonen på havvindfeltet.

Komiteen viser til at Norge allerede er en global havvindaktør, og derfor er godt posisjonert til å ta en

verdensledende rolle, særlig innenfor flytende havvind. Denne satsingen er bygd på dagens industrikompetanse innenfor olje og gass, samt maritim næring. Det er først og fremst tilgang på maritim kompetanse og teknologi, kombinert med gode naturgitte forhold, som gir videre vekstmuligheter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at vår evne til utvikling av vindkraft langt fra land er særlig interessant. Begrenset tilgang på egnede arealer og tiltagende arealkonflikter mot fiskeri og skipsfart legger allerede press på fremtidige utbygginger av vindkraft til havs i grunne havområder.

Havvind lenger fra land derimot, har et enormt ressurspotensial. Anslag viser at omkring 80 pst. av alle vindressurser til havs befinner seg i havområder med mer enn 60 m dybde, der bunnfaste installasjoner kan være umulig eller vanskelig å realisere på kommersiell basis.

Komiteen viser videre til at bransjens aktører selv har analysert hvordan vekstmulighetene kan realiseres. Norwegian Energy Partners har, i samarbeid med Norges Rederiforbund, Norsk Industri og Eksportkreditt, laget rapporten «Norwegian supply chain opportunities in offshore wind», som ser på mulighetene for norske leverandører i det europeiske havvindmarkedet. Rapporten viser at de mest lovende forretningsområdene er kategorisert i følgende segmenter: prosjektledelse, undervannskabler, offshore-strukturer for transformatorstasjon, turbinfundament, installasjonsutstyr og støttetjenester, vedlikehold og inspeksjon og til sist fartøy og utstyr.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at industriens egen ambisjon er å utvikle havvind på markedsbaserte betingelser, men for å modne og kommersialisere teknologien etterspørres en tydelig politisk strategi med tilpassede virkemidler for demonstrasjon og risikoavlastning. Norge har svært gode muligheter til å kunne bli en stor aktør i et fornybarmarked. Det er verdt å merke seg at Rederiforbundet, som representerer maritim næring, påpeker i sitt høringsbrev at det er behov for en nasjonal strategi for havvind, og at hovedelementene bør være kostnadsreduksjon gjennom oppbygging av en effektiv verdikjede og reduserte installasjons- og servicekostnader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser videre til at våre konkrete forslag bør legges inn i en slik nasjonal strategi.

Ut fra dette ønsker komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, å fremme et nytt forslag i denne saken:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en nasjonal strategi for havvind, med konkrete tiltak.»

Videre ønsker komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti å kommentere noen av svarene fra olje- og energiministeren i saken.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen ikke ønsker å komme med noen nye grep for denne satsingen ut over tidligere informasjon om at det i løpet av våren skal åpnes for ett eller to nye områder.

Statsråden viser til utfordringer rundt investeringsnivået og kostnader til nye prosjekter, men viser ikke til noen form for nye finansielle løsninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det også kommer fram i svar fra statsråden knyttet til forslag 4 i representantforslaget at regjeringen ikke har noen konkrete målsettinger og heller ikke vil følge forslagsstillernes ambisiøse forslag. Disse medlemmer viser til at havvindnæringen i Storbritannia bl.a. har forpliktet seg til å bygge en sterkere britisk leverandørkjede, med nasjonalt innhold i leveransene på 60 pst. innen 2030. Disse medlemmer mener dette er et eksempel til etterfølgelse, og etterlyser en lignende forpliktelse i Norge.

Disse medlemmer viser til at det i regjeringens svar knyttet til forslag 5 i representantforslaget henvises til støtte fra NO_x-fondet og Enova, men at det ikke er noen konkrete nye retningslinjer til Enova på hva som forventes av slik støtte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen ikke støtter forslaget om at det er Statnett som bør ha ansvaret for å utvikle og drifte et fremtidig offshorestrømnett i Nordsjøen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen åpne flere områder for vindproduksjon til havs, slik at Norge kan bli en stor produsent av flytende havvind med konkurransedyktige aktører i hele verdikjeden.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et Nord-sjø-samarbeid for utvikling av en langsiktig forvaltningsplan for havvind, med tanke på eksport til Europa.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at norsk sokkel har en kapasitet på 3 GW innen 2030.»

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at Norge skal ha en 10 pst. markedsandel av den globale omsetningen i havvindmarkedet, og en omsetning på 50 mrd. kroner innen 2030, og tilrettelegge for dette.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien ved at elektrisitetsproduksjon med gassturbiner offshore kan erstattes av havvind.»

«Stortinget ber regjeringen gi Statnett ansvar for å utvikle og drifte et fremtidig offshorestrømnett i Nord-sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for et norsk marked for ny maritim energiteknologi, herunder offshorevindkraft, med testsentre og energiparker til havs.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støtter intensjonen i forslaget om at Norges sterke posisjon innenfor olje og gass og maritim og marin industri er et sterkt utgangspunkt for at Norge kan ta en lederrolle på flytende havvind. Disse medlemmer peker på at petroleumsindustrien står for 28 pst. av de samlede klimagassutslippene i Norge. En elektrifisering av denne aktiviteten vil derfor være viktig for å nå Norges klimamål. Disse medlemmer mener det er nærliggende å peke på flytende havvind som en kilde for denne elektrifiseringen.

Komiteen understreker at heller ikke havvind er uten konflikter, og at det må stilles strenge krav før konsesjoner gis slik at hensynet til livet på og i havet, samt de marine økosystemer, ivaretas.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener samtidig det er verdt å merke seg at et

nøkternt anslag fra energianalytikere mener at Norge vil ha en forventet produksjonsvekst på 24 TWH/år innen 2040, for 2050 er de samme anslagene økt til 29 TWH/år. Samtidig er forbruksveksten i 2050 anslått til å tilsvare 19 TWH/år, mens det som skal til for full dekarbonisering er 30 TWH/år. Disse medlemmer peker på at Norge ligger godt an til å nå sine mål med den energiproduksjon som er utbygd og den som er under bygging eller allerede konsesjonsgitt.

Disse medlemmer peker også på at prisen på fornybar energi har gått kraftig nedover de siste ti årene, og at utbyggingen av sol og vind skjer i rekordfart. Norge må derfor før kraftutbygging vurdere hvem som er potensiell kjøper, og hva markedet er villig til å betale. Disse medlemmer peker på at vindkraft til havs består av to typer, bunnfast og flytende. De beste bunnfaste havvindprosjektene i Europa i dag koster i dag nær det dobbelte av hva et landbasert vindkraftanlegg koster.

Disse medlemmer understreker at flytende havvind er uprøvd teknologi, og kostnadene usikre, men anslag fra Statkraft antyder at det vil være minst seks ganger så dyrt som de bunnfaste anleggene. Disse medlemmer peker på at det er store arealer i Europa som er egnet for bunnfast havvind, og at disse trolig vil bygges ut før flytende havvind. Disse medlemmer understreker at dette også må tas i betraktning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at FNs klimapanel i sin rapport «Global Warming of 1.5 °C» fastslår at man må bygge ut fornybar energi i et tempo verden aldri har sett maken til hvis den globale oppvarmingen ikke skal overstige 1,5 °C sammenlignet med førindustriell tid. Disse medlemmer mener Norge må iverksette en storstilt satsing på havvind for å bidra til å nå målet, og støtter forslagene og intensjonen fra forslagsstillerne.

Disse medlemmer etterlyser imidlertid enda større ambisjoner for norsk havvindindustri. Disse medlemmer mener Norge må bli helt fossilfritt så raskt som mulig, samtidig som vi bidrar til raskere omsitting i Europas energiforbruk gjennom eksport av fornybar kraft og utvikling av ny teknologi. En slik satsing vil skape et stort antall nye arbeidsplasser for utviklere, kraftindustri og leverandøriindustri – arbeidsplasser for fremtiden basert på kompetansen vi har i oljesektoren.

Disse medlemmer viser til at selv om Norge i dag er en netto eksportør av fornybar kraft, er Norge en av verdens aller største eksportører av fossil energi. Selv om strømproduksjonen i hovedsak er fornybar, er Norge dessuten fremdeles en storforbruker av fossil energi, blant annet i industri- og transportsektoren.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener Norge bør doble den fornybare kraftproduksjonen innen 2030, og at hovedsatsingen skal være vindkraft til havs. En slik satsing kan gi tusenvis av nye arbeidsplasser, og vil sannsynligvis føre til mindre naturinngrep enn vindkraftutbygging på land.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne understreker at det ved utbygging av havvind må settes særskilt søkelys på å ivareta miljøet og naturmangfoldet i havet. Fiskebestander, trekkruiter for sjøpattedyr og sjøfugler samt andre miljøhensyn må ivaretas, og vindmølleparker må ses i sammenheng med verneområder for fisk.

Disse medlemmer vil understreke at havvind kan deles inn i to forskjellige teknologier: bunnfast havvind og flytende havvind. Førstnevnte teknologi er vesentlig mer moden enn sistnevnte, og kan bygges ut i stor skala. En storsatsing på havvind, både bunnfast og flytende, kan bli et nytt norsk industrieventyr som vil bidra til utslippskutt både nasjonalt og internasjonalt.

Disse medlemmer mener også at Norge bør oppskalere satsingen på annen fornybar teknologi, som for eksempel solceller, geotermisk energi og bølgekraft.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2020 komme med forslag til en storstilt satsing på vindkraft til havs på norsk sokkel, med mål om minst 100 TWh årlig produksjon innen 2030.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2020 komme med forslag til en satsing på kraftproduksjon basert på solceller og annen fornybar teknologi, som for eksempel geotermisk energi og bølgekraft, med mål om 15 TWh total produksjon innen 2030.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Dokument 8:119 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Espen Barth Eide, Jonas Gahr Støre, Else-May Botten Norderhus og Runar Sjøstad om norsk satsing på havvindindustri – vedtas ikke.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et Nordsjø-samarbeid for utvikling av en langsiktig forvaltningsplan for havvind, med tanke på eksport til Europa.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at norsk sokkel har en kapasitet på 3 GW innen 2030.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sette et mål om at Norge skal ha en 10 pst. markedsandel av den globale omsetningen i havvindmarkedet, og en omsetning på 50 mrd. kroner innen 2030, og tilrettelegge for dette.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2020 komme med forslag til en satsing på kraftproduksjon basert på solceller og annen fornybar teknologi, som for eksempel geotermisk energi og bølgekraft, med mål om 15 TWh total produksjon innen 2030.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2020 komme med forslag til en storstilt satsing på vindkraft til havs på norsk sokkel, med mål om minst 100 TWh årlig produksjon innen 2030.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, II, III, IV og V fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen legge fram en nasjonal strategi for havvind, med konkrete tiltak.

II

Stortinget ber regjeringen åpne flere områder for vindproduksjon til havs, slik at Norge kan bli en stor produsent av flytende havvind med konkurransedyktige aktører i hele verdikjeden.

III

Stortinget ber regjeringen legge til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien ved at elektrisitetsproduksjon med gassturbiner offshore kan erstattes av havvind.

IV

Stortinget ber regjeringen gi Statnett ansvar for å utvikle og drifte et fremtidig offshorestrømnett i Nordsjøen.

V

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for et norsk marked for ny maritim energiteknologi, herunder offshorevindkraft, med testsentre og energiparker til havs.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 4. juni 2019

Ketil Kjenseth

leder

Ole André Myhrvold

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråd Kjell-Børge Freiberg til energi- og miljøkomiteen, datert 8. mai 2019****Vedr. Representantforslag 132 S (2018-2019) om norsk satsing på havvindindustri**

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen datert 30.4.2019 vedrørende representantforslag 132 S (2018-2019) om norsk satsing på havvindindustri.

Vindkraft til havs byr på spennende muligheter for Norge med utgangspunkt i vår erfaring fra fornybar energi, oljeutvinning og skipsfart. Norske selskaper er allerede i front innenfor viktige segmenter av flytende vindkraft, både som teknologiutviklere, tjenesteleverandører og utbyggere. Regjeringen la derfor i Prop. 1 S (2017-2018) fram en strategi for flytende vindkraft, som gir en bred framstilling av regjeringens mål og aktiviteter for å bygge opp under posisjonen norske selskaper har tatt i dette markedet.

Forslag 1:

"Stortinget ber regjeringen åpne flere områder for vindproduksjon til havs, slik at Norge kan bli en stor produsent av flytende havvind med konkurransedyktige aktører i hele verdikjeden."

Regjeringen har tidligere varslet at vi tar sikte på å åpne ett til to områder for fornybar energiproduksjon til havs. Dette arbeidet pågår og jeg forventer i vår å sende på alminnelig høring forslag til åpning av områder og forskrift om fornybar energiproduksjon til havs.

Både vindkraft til havs og vindkraft på land er preget av rask teknologiutvikling og stadig lavere kostnader. Men kostnadsforskjellen mellom vindkraft på land og til havs er ennå betydelig. Etter mitt syn bør derfor satsingen på havvind i første omgang handle mer om industriutviklingen forsyning til det norske kraftsystemet. En åpning av områder til havs vil gjøre areal tilgjengelig for konsesjonssøknader, men vil i seg selv ikke endre bildet av at kostnaden ved vindkraftproduksjon til havs i dag ligger vesentlig høyere enn kraftprisene i Norge.

Forslag 2:

"Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et nordsjø-samarbeid for utvikling av en langsiktig forvaltningsplan for havvind, med tanke på eksport til Europa."

Norge deltar allerede i et energisamarbeid mellom nordsjølandene, "North Seas Energy Cooperation", sammen med Belgia, Danmark, Tyskland, Irland, Frankrike, Luxemburg, Nederland, Sverige, Storbritannia og Europakommisjonen. Samarbeidet legger til rette for at landene kan diskutere ulike problemstillinger knyttet til utbygging av havvindkraft. Samarbeidet bygger på en

politisk erklæring fra 2016, med mål om å legge til rette for en kostnadseffektiv utbygging av havvind gjennom frivillig samarbeid. Tanken er at dette skal bidra til en bærekraftig energiforsyning i nordsjølandene, noe som igjen kan legge til rette for økt utvekslingskapasitet og mer integrerte elektrisitetsmarkeder i regionen. Det er nyttig for Norge å høste erfaringer fra landene som har erfaring med vindkraftproduksjon til havs. Det har derfor vært nyttig for Norge å delta i dette samarbeidet.

Samtidig bør det være opp til de enkelte utbyggere og investorer å utvikle konkrete prosjekter, mens vi som konsesjonsmyndighet bidrar med å stille areal for produksjon av havvindkraft til rådighet. Norge deltar derfor kun i de delene av samarbeidet som omfatter vindkraft til havs, og ikke i de delene av samarbeidet som omfatter utvikling og regulering av konkrete prosjekter, offshore nett og annen infrastruktur.

Den politiske erklæringen fra 2016 fastsatte et arbeidsprogram til og med sommeren 2019. Flere land har signalisert at de ønsker å videreføre samarbeidet, basert på en ny politisk erklæring. Departementet vil ta stilling til videre norsk deltakelse i samarbeidet når den nye politiske erklæringen foreligger.

Forslag 3:

"Stortinget ber regjeringen sørge for at norsk sokkel har en kapasitet på 3 GW innen 2030."

Regjeringens overordnede mål i energipolitikken er effektiv og lønnsom utnyttelse av energiresursene, basert på forutsigbare rammevilkår og høy verdiskaping i Norge. Vår forvaltning av energiresursene har skapt en viktig og teknologirettet leverandørnæring som konkurrerer i et internasjonalt marked. Vi mener at driften av kraftsystemet og krafthandelen så langt som mulig må baseres på markedsmessige løsninger.

Regjeringen har tidligere varslet at vi tar sikte på å åpne ett til to områder for fornybar energiproduksjon til havs, jf. omtalen til forslag 1. De områdene NVE har vurdert i underlaget for departementets arbeid vil kunne legge til rette for en utbygging i den størrelsesorden forslagsstillerne peker på. En evt. utbygging av slike dimensjoner vil tilsvare opp mot ti prosent av den samlede installerte ytelsen i norske kraftverk i dag. Dette illustrerer et stort investeringsnivå.

Forslag 4:

"Stortinget ber regjeringen sette et mål om at Norge skal ha en 10 pst. markedsandel av den globale omsetnin-

gen i havvindmarkedet, og en omsetning på 50 mrd. kroner innen 2030, og tilrettelegge for dette."

Departementet følger utviklingen i leverandørindustrien tett. Det er gledelig å se at stadig flere norske bedrifter ser muligheter i det voksende internasjonale markedet for vindkraft til havs. Etter mitt syn vil det likevel ikke være naturlig å sette mål for omsetning og markedsandeler for private aktører.

Jeg vil imidlertid vise til at Norwegian Energy Partners (Norwep) mener at norske leverandørbedrifter vil kunne øke omsetningen til opp mot 50 mrd. kroner i markedet for vindkraft til havs i 2030. Dette er basert på Norweeps vurdering av potensialet til norske leverandørbedrifter, og et forventet globalt marked på rundt 500 mrd. kroner i 2030.

Forslag 5:

"Stortinget ber regjeringen legge til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien ved at elektrisitetsproduksjon med gassturbiner offshore kan erstattes av havvind."

Petroleumsvirksomheten på norsk sokkel står overfor strenge virkemidler for å begrense utslippene også av klimagasser. Hovedvirkemidlene i klimapolitikken på norsk sokkel er økonomiske, dvs. kvoteplikt og CO₂-avgift, jf. Prop 80 S (2018-2019). At denne politikken gir resultater vises gjennom at utslippene per produsert enhet olje og gass på norsk sokkel er lave. Samtidig gjør virkemiddelbruken at selskapene har sterk egeninteresse av å oppnå ytterligere forbedringer.

Petroleumssektoren har stått overfor en pris på klimagassutslipp siden 1991 da CO₂-avgift ble innført, og i 2008 ble sektoren i tillegg omfattet av EUs kvotesystem. Gjennom EUs kvotesystem bidrar oljeselskapene, sammen med øvrig næringsliv, til å redusere utslippene i systemet med 43 pst. fra 2005 til 2030.

Oljeselskapene står nå overfor en samlet kostnad for klimagassutslipp på opp mot 700 kroner per tonn CO₂. Dette er vesentlig høyere enn for annen industrivirksomhet i Norge og vesentlig høyere enn for petroleumsvirksomhet i alle andre land. Denne kostnaden ved utslipp i næringen er også vesentlig høyere enn det som ligger til grunn for klimaforliket, jf. Innst. 390 S (2011-2012). Total CO₂-avgiftsbetaling fra selskapene som driver petroleumsvirksomhet er forventet til om lag 5,6 mrd. kroner i 2019. Kostnaden ved kvotekjøp kommer i tillegg til dette.

Denne prisingen av utslipp gir selskapene en egeninteresse av å kontinuerlig redusere utslippene fra sin virksomhet for å redusere sine (utslipps)kostnader. En rekke store og små tiltak utløses av denne politikken. Denne utslippskostnaden bidrar også, sammen med den direkte satsingen på teknologi som blant annet skjer i sentret for lavutslippsteknologi, til utvikling av

nye teknologier som kan bidra til ytterligere lønnsomme utslippsreducerende tiltak over tid. Regjeringen har en klar forventning til at rettighetshavergruppene identifiserer og gjennomfører alle rimelige utslippsreduksjoner, både store og små, og samtidig ser etter nye teknologigjennombrudd, jf. Prop. 80 S (2017-2018).

Ulike kraftforsyningsløsninger utredes i dag som en del av arbeidet med ethvert nytt utbyggingsprosjekt. I forbindelse med plan for utbygging og drift (PUD) for et utbyggingsprosjekt skal selskapene beskrive løsningen for kraftforsyning og i konsekvensutredningen redegjøre for miljøkonsekvenser og avbøtende tiltak for å redusere utslipp til luft. Dette gjelder nye utbyggingsprosjekter, men også for større ombygginger og modifikasjoner på eksisterende innretninger. I forbindelse med vurdering av avbøtende tiltak for utslipp til luft vil selskapene også vurdere om havvind kan være en hensiktsmessig løsning for å redusere slike utslipp.

Ved behandling av Innst. S. nr. 114 (1995-1996) vedtok Stortinget at det ved alle nye feltutbygginger skal legges fram en oversikt over energibehov og kostnadene ved å benytte kraft fra land framfor gassturbiner. Dette er viktig fordi en slik løsning også vil være avhengig av situasjonen i strømmettet på land, jf. Meld St. 28 (2010-2011). Kraft fra land har vært vurdert for alle nye utbygginger og større ombygginger på kontinentalsokkelen siden 1997.

Det eksisterende virkemiddelapparatet gir insentiver til å velge kraftforsyning med lave klimagassutslipp, uavhengig av hvilken løsning som velges.

I representantforslaget vises det til Hywind Tampen-prosjekt. Hywind er Equinors flytende vindturbinteknologi, og er utviklet over de siste 15 årene. Uttesting av teknologien startet med Hywind Demo utenfor Karmøy i 2009 med et demonstrasjonsprosjekt bestående av en flytende vindturbine på 2,3 MW. Neste skritt var etableringen av den første flytende vindpark globalt, Hywind Scotland Pilot Park, bestående av fem flytende vindturbiner på 6 MW hver. Denne parken åpnet i 2017.

Hywind Tampen kan være neste steg i utvikling og uttesting av teknologien. Prosjektet planlegges med elleve flytende vindturbiner på 8 MW hver. Prosjektet er et samarbeid mellom rettighetshaverne i feltene Snorre og Gullfaks, med Equinor som operatør. En slik vindpark vil ikke bli knyttet til strømmettet på fastlandet. Dersom selskapene gjennomfører prosjektet vil Snorre og Gullfaks bli de første olje- og gassplattformene som delforsynes med strøm fra flytende havvindturbiner. Konsekvensutredningsprogrammet for prosjektet ble fastsatt av departementet 6. mars 2019. Konsekvensutredningen ble sendt på offentlig høring 18. mars 2019, med høringsfrist 7. juni. Denne utredningen inngår i den planlagte endret plan for utbygging og drift for Snorre- og Gullfaks-feltene som selskapene planlegger å

sende inn til myndighetene i løpet av andre halvår 2019.

Teknologien for flytende havvind er fortsatt i en tidlig fase og medfører høye investeringskostnader. Investeringskostnadene for Hywind Tampen-prosjektet er estimert til om lag 5 mrd. kroner. Prosjektet har allerede fått tilsagn om betydelig investeringsstøtte fra NO_x-fondet. Prosjektet har søkt om offentlig støtte under Enovas program "Fullskala innovativ energi- og klimateknologi". I følge Equinor vil det være nødvendig med betydelig støtte fra Enova, kombinert med ytterligere kostnadsreduksjoner og optimalisering av de tekniske løsningene, før en eventuell investeringsbeslutning kan tas av de involverte selskapene.

Det er i dag et etablert rammeverk for olje- og gassvirksomheten som sikrer at ulike hensiktsmessige løsninger for kraftforsyning, inkludert havvind, vurderes i forbindelse med utbyggingsplaner. Sterke økonomiske virkemidler gir insentiver til gjennomføring av tiltak for å redusere klimagassutslippene fra sektoren. Norge har i dag et offentlig virkemiddelapparat som støtter opp under satsinger på nye energiteknologier, slik som teknologier for flytende havvind, i alle faser av innovasjonskjeden, fra en ny idé blir unnfanget og forsket på, til teknologien tas i bruk.

Regjeringens politikk legger allerede til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien, også ved bruk av havvind der det er en hensiktsmessig løsning.

Forslag 6:

"Stortinget ber regjeringen gi Statnett ansvar for å utvikle og drifte et fremtidig offshorestrømnett i Nordsjøen."

Vindkraft til havs vil i hovedsak bli tilknyttet nettet på land gjennom produksjonsradialer. På samme måte som produksjonsradialer på land, bør disse nettanleggene finansieres av den enkelte kraftprodusent. Dette er i tråd med føringene i forarbeidene til havenergilova, jf. Ot.prp. 107 (2008-2009), hvor det fremgår at nettkundene på land ikke skal dekke kostnadene for et overføringsnett til havs.

Ved tilknytning av havvind til land kan det oppstå behov for nettinvesteringer i strømmettet på land. Reglene om anleggsbidrag regulerer hvordan investeringskostnadene forbundet med dette skal dekkes. Hovedregelen er at den som utløser behov for nettinvesteringer, også skal være med på å betale for disse.

Dersom det bygges ut vindkraft til havs med tanke på eksport av kraften, kan det være aktuelt med radialer direkte til utlandet. Tilknytning direkte til utlandet vil gi et mindre behov for innenlandske nettinvesteringer enn ved produksjonsradialer til Norge, eller havvind som blir tilknyttet utenlandskabler. Havvind tilknyttet utenlandskabler mellom Norge og et annet land vil kre-

ve utenlandskonsesjon etter energilova § 4-2. I tilfeller hvor havvind blir tilknyttet utlandet enten direkte eller via utenlandskabler mellom andre land enn Norge, vil det kreves konsesjon etter havenergilova § 8-1. Alternativt kan havvindparker knyttes direkte til petroleumsinstallasjoner, og dermed være en del av et lukket system. Hywind Tampen-prosjektet er et eksempel på dette, jf. omtalen over.

Så lenge vindparker blir tilknyttet land gjennom radialer, vil disse bli ansett som ordinære tilknytningslinjer for produksjon. På samme måte som for en produsent på land, innebærer dette at Statnett vil kunne fastsette vilkår i tråd med systemansvaret i tilknytningspunktet. Produsenten må også forholde seg til det lokale nettselskapet der produksjonen blir tilknyttet. På denne måten har Statnett en rolle ved tilknytning av havvindparker. Tilknytningsradialene til havvindparker vil i hovedsak kun ha én eller et fåtall av brukere. Radialene vil derfor være å anse som kundespesifikke anlegg. Slike anlegg inngår ikke i transmisjonsnettet.

På denne bakgrunn er det etter departementets vurdering ikke nå nødvendig å peke ut en systemansvarlig for et kraftnett til havs.

Forslag 7:

"Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for et norsk marked for ny maritim energiteknologi, herunder offshorevindkraft, med testsentre og energiparker til havs."

Det er ikke helt klart hva forslagsstillerne her sikter til. Under kommentarene til forslagene 1 og 3 omtales regjeringens politikk for videre utbygging av fornybar energi. Dersom det med "testsentre" menes demonstrasjonsprosjekter for ny teknologi, viser jeg til svar 5 som et eksempel på Enovas ordninger.

Energi21, den nasjonale strategien for forskning, utvikling, demonstrasjon og kommersialisering av ny klimavennlig energiteknologi, har havvind som et av sine seks prioriterte satsingsområder. Strategien retter oppmerksomheten mot potensialet for videreutvikling av et internasjonalt konkurransedyktig norsk næringsliv innen havvind.

OED følger opp Energi21-strategien gjennom bevilgninger til Norges forskningsråd. Gjennom Forskningsrådets ENERGIX-program kan det søkes støtte til forskning og utvikling av ulike maritime energiteknologier, inklusive havvind. Teknologiløsningene kan inkludere både bunnfaste og flytende konsepter, ulike produksjonsløsninger, kraftoverføringsteknologi, og annet. Programmet kan gi støtte til konkurransedyktige prosjekter i innovasjonskjeden fra grunnleggende forskning til småskala pilotering. Det er egne utlysninger for innovasjonsprosjekter i næringslivet. Dette er FoU-prosjekter som skal føre til innovasjon (verdiskapende fornyelse) hos bedriftene som deltar i prosjektet.

Prosjektansvarlig og eventuelle samarbeidspartnere finansierer normalt minst 50 pst. av prosjektkostnadene. Uttesting av piloter i stor skala kan støttes av Enova eller Innovasjon Norge.

Forskningsrådet, Enova og Innovasjon Norge har etablert et godt samarbeid om virkemidlene. Et godt eksempel er PILOT-E-ordningen, som er et finansierings-tilbud til norsk næringsliv etablert av de tre virkemiddelaktørene i 2015.

